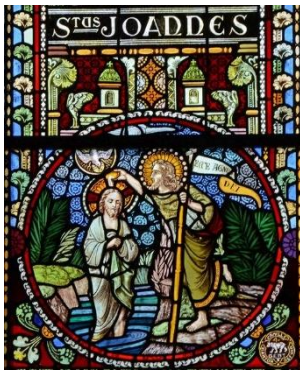

JOHANNES DE DOPER: NIET KLEIN, MAAR GROOT!

Als men de uitspraken in de vier evangeliën over Johannes de Doper en Jezus naast elkaar legt, lijkt het erop dat de evangeliëten er alles aan doen om Johannes te laten getuigen dat Jezus echt groter is dan hij. Over zijn eigen doop zegt Johannes: 'Ik doop jullie met water ten teken van jullie inkeer, maar na mij komt iemand die machtiger is dan ik; ik ben het zelfs niet waard om zijn sandalen voor Hem te dragen.' (Mt. 3: 11; cf. Mc. 1: 7-8; Lc. 3: 16; Joh. 1:26-27). Matteüs laat Johannes zeggen als Jezus zich wil laten dopen: 'Ik zou door u gedoopt moeten worden, en dan komt U naar mij?' (Mt.

3: 14) Als priesters en Levieten uit Jeruzalem aan Johannes vragen wie hij is, zegt hij ronduit: 'Ik ben niet de messias' en voegt eraan toe: 'Ik ben de stem die roept in de woestijn: 'Maak recht de weg van de Heer' (Joh.: 1:20,23). In een discussie tussen de leerlingen van Johannes en Jezus antwoordt Johannes: 'Hij moet groter worden en ik kleiner' (Joh: 3: 30). Het lijkt erop dat Johannes kleiner wordt gemaakt dan hij is en dat hij als contrast dient om Jezus beter te doen uitkomen. Zo wordt hij vaak ook voorgesteld: slechts als voorloper/de wegbereider van Jezus. Maar klopt dit beeld wel?

Vooraf moet opgemerkt worden dat de evangeliëten heel weinig zeggen over het optreden van Johannes. Over hem wordt gezegd dat hij naar de woestijn ging en 'de mensen opriep tot inkeer te komen en zich te laten dopen, om vergeving van zonden te krijgen' (Mc. 1:4). Volgens Matteüs verkondigde hij: 'Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!' (Mt. 3:2). Johannes was de eerste die de komst van het koninkrijk aankondigde. Maar wat zijn prediking inhoudelijk inhield, daarover krijgen we bitter weinig informatie. In tegenstelling tot de oproep van Jezus om zich te bekeren met het oog op het komende koninkrijk van God (via parabels, daden, uitleg, verklaringen, voorbeeldgedrag en toelichtingen).

Als de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten van het volk Jezus vragen op grond van welke bevoegdheid Hij handelt, antwoordt Hij hen met een tegenvraag: 'Doopte Johannes in opdracht van de hemel of in opdracht van de mensen?' Hiermee gaf Jezus aan dat Johannes' opdracht inderdaad uit de hemel kwam (Mc. 11: 30).

Er zijn opvallende overkomsten tussen Johannes en Jezus in hun optreden en verkondiging. Johannes heeft grote invloed gehad op Jezus. Jezus liet zich door Johannes dopen. Beiden riepen op tot inkeer (Johannes in Mt. 3:2 en Jezus in Mt. 4:17). Allebei spraken ze over het komende koninkrijk van God met thema's als inkeer, berouw, vergeving, redding, oogst, rechter en oordeel.

Beiden verwierpen de gedachte dat het behoren tot het uitverkoren volk van Abraham automatisch toegang gaf tot het koninkrijk van God. Als Johannes veel Farizeeën en Sadduceeën ziet die op zijn doop afkomen zegt hij: 'Addergebroed, wie heeft jullie wijsgemaakt dat je het komende oordeel kunt ontlopen? Breng liever vruchten voort die

tonen dat jullie tot inkeer gekomen zijn. En denk niet dat je bij jezelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: 'God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken!' (Mt. 3:7-9). Ook Jezus wierp hen voor de voeten: 'Addergebroed! Hoe kunt u iets goeds zeggen terwijl u zelf slecht bent?' (Mt. 12: 34). Allebei gebruiken ze hier het beeld van de boom die goede of slechte vruchten draagt.

Beide waren profeten die doopten en een grote sociale bekommernis vertoonden; zij kwamen op voor de behoeftigen en zwakken in de samenleving. Alle twee waren ze welbespraakt, charismatisch en hadden veel aanhangers en volgers die hun ideeën verspreiden (Mt.9:14; Lc. 5:33). Als Paulus twintig jaar na de dood van Jezus op zijn zendingsreis Efese bezoekt, vertelt men hem over het optreden van Apollos, die goed onderlegd was in de Schriften en bekend was met de doop zoals Johannes die had verricht. Daar ontmoette Paulus ook enkele leerlingen die nooit gehoord hadden van de H. Geest, waarop Paulus vroeg hoe ze dan gedoopt waren. 'Met de doop van Johannes,' antwoordden ze' (Hand. 19: 3).

Het bidden van Johannes heeft ertoe geleid dat Jezus ons het Onze Vader heeft gegeven. 'Eens was Jezus aan het bidden, en toen Hij zijn gebed beëindigd had, zei een van zijn leerlingen tegen Hem: 'Heer, leer ons bidden, zoals ook Johannes het zijn leerlingen geleerd heeft'. En zei tegen hen: 'Wanneer jullie bidden, zeg dan:' (Lc. 11:1-2).

Voor veel mensen in die tijd was de naam van Johannes bekender dan die van Jezus. Als Jezus zijn leerlingen vraagt wie de mensen zeggen dat Hij is, krijgt Hij als antwoord: 'Johannes de Doper, en anderen zeggen Elia, en weer anderen zeggen dat U een van de profeten bent' (Mc. 8:28). Een belangrijke bron voor beiden was de profeet Jesaja. Zowel Johannes als Jezus werden alle twee door gezagdragers gearresteerd en terechtgesteld.

Jezus zelf sprak zeer positief over Johannes: 'Waar zijn jullie in de woestijn naar gaan kijken? Naar het wuiven van het riet in de wind? Wat zijn jullie dan gaan zien? Een mens die rijk gekleed ging? Welnee, wie rijk gekleed is, verkeert in koninklijke kringen. Maar wat zijn jullie dan wel gaan zien? Een profeet? Jazeker, zeg Ik jullie, en zelfs meer dan een profeet. Hij is degene over wie geschreven staat: 'Let op, Ik zend mijn bode voor Je uit, hij zal een weg voor Je banen. Ik verzeker jullie: onder allen die uit een vrouw geboren zijn is nooit iemand verschenen die groter was dan Johannes de Doper (Mt. 11:7-11; cf. Lc. 7:24-28). 'Alle mensen die naar hem geluisterd hebben, ook de tollenaars, hebben Gods rechtvaardigheid erkend, want zij hebben zich door Johannes laten dopen'. (Lc. 7: 29).

In zekere zin is Jezus schatplichtig aan Johannes. Hij was méér dan een 'voorloper'. Het Christendom heeft de belangrijkheid van Johannes de Doper altijd erkend. Parochies kozen hem als patroonheilige voor hun kerk, zoals in Ewijk.

(Foto: Detail koorraam kerk Johannes de Doper te Ewijk)

SV

In: Rondon Johannes, jgr. 7 nr. 7, Kerstmis 2021